

MARK FELTON

ZACHRAŇTE KONĚ!

**Operace „Kovboj“, mise druhé světové války
na záchranu nejvzácnějších koní na světě**

Zachraňte koně!

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Mark Felton

Zachraňte koně! – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

ZACHRAŇTE KONĚ!

**Operace „Kovboj“, mise druhé světové války
na záchranu nejvzácnějších koní na světě**

Mark Felton

**CPress
Brno
2019**

Zachraňte koně!

Mark Felton

Překlad: Lubomír Sedlák

Jazyková korektura: Kateřina Hošková

Odborná korektura: Lenka Gotthardová, Prokop Tomek

Obálka: Adam Pižurný

Odpovědný redaktor: Tomáš Krejčířík, Jan Dvořák

Technický redaktor: Radek Střecha

Autorizovaný překlad z originálního anglického vydání Ghost Riders.

Text copyright © 2018 Mark Felton

Translation © Lubomír Sedlák, 2019

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN tištěné verze 978-80-264-2500-7

ISBN e-knihy 978-80-264-2914-2 (1. zveřejnění, 2019)

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

Vydalo nakladatelství CPress v Brně roku 2019 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 36 309.

© Albatros Media a. s., 2019. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS **MEDIA**

Věnováno Fang Fang

Obsah

Prolog	6
1. „Vždy připraven“	15
2. Plukovník „H“	32
3. Akce ještě dnes!	45
4. Bílé zlato	57
5. Operace Kyselé zeli	74
6. Emisar	89
7. Povinnost	100
8. „Adolf ist Kaput!“	110
9. Cestou necestou	124
10. O nepříteli toho víme velmi málo	138
11. Osvoboditelé a zachránci	153
12. Ostrůvek v týlu nepřítele	167
13. Alamo	181
14. Na západní frontě klid	195
15. Můžeš pokračovat!	206
16. Významný den	220
17. Operace Kovboj	233
18. Velkolepý pochod	247
Epilog	260
Poděkování	271
Bibliografie	273

Přehled vojenských hodností v tehdejší německé armádě

Generalfeldmarschall	Generál polní maršál
Generaloberst	Generálplukovník
General der Infanterie	Generál pěchoty
Generalleutnant	Generálporučík
Generalmajor	Generálmajor
Oberst	Plukovník
Oberstleutnant	Podplukovník
Major	Major
Hauptmann	Kapitán
Oberleutnant	Nadporučík
Leutnant	Poručík

Poznámka k textu

Většina dialogů v této knize vznikla na základě výpovědí samotných veteránů, studia písemné dokumentace a deníků a rozhovorů s konkrétními osobami. Občas jsem měnil gramatický čas, aby text na čtenáře působil bezprostředněji. Drobné části dialogů jsem někdy sám napsal, to v případě, že existují pouze velmi stručná líčení daných událostí. Vždy jsem se však přitom snažil respektovat charakter hovořících osob a jejich způsob promluvy.

PROLOG

Kalendář ukazoval desáté září 1944. Střídavě stoupající a klesající houkání protiletectvých poplachových sirén oznamovalo jako první, že se blíží nebezpečí, takže lidé prchali do suterénů svých domů, veřejných krytů a stanic podzemní dráhy. Ve Španělské jezdecké škole uvnitř vídeňského paláce Hofburg, nejproslulejším výcvikovém středisku koní na světě, právě začal bez jakýchkoliv zádrhelů dobře natrénovaný přesun vzácných bílých hřebců do bezpečí.

Ředitel školy Alois Podhajsky vyběhl ze své kanceláře a okamžitě se pustil do organizování jezdců i ošetřovatelů, kteří odemykali stáje a odváděli zvířata do krytu pod jinou částí školy. Tento šestačtyřicetiletý vysoký, aristokraticky vyhlížející muž se narodil v Mostaru, tehdy se ještě nacházejícím v habsburské monarchii (dnes v Bosně a Hercegovině), a v jeho armádě dosáhl hodnosti plukovníka. Záhy poté, co Rakousko připojili ke své říši nacisté, se Podhajsky stal ředitelem dotyčné školy a zmíněnou hodnost si podržel i v armádě německé. Ve světové drezurní komunitě byl člověkem velmi známým a obdivovaným, na olympijských hrách v Berlíně v roce 1936 ostatně získal bronzovou medaili. Nyní však hrozilo nebezpečí, že by instituce sídlící ve Vídni už čtyři sta padesát let, které věnoval svůj život, mohla během jednoho odpoledne zmizet z povrchu zemského.

Plukovníka Podhajského překvapilo a vlastně i rozesmutnilo, že si „jeho“ koně na nálety postupně zvykali. Pokaždé když sirény spustily své hrozné ječení, přesunuli se ke dveřím svých boxů a trpělivě čekali, než budou vyvedeni, velké, výrazné tmavé oči upřené přes mříže na ošetřovatele. Americká letadla se na rakouské hlavní město v rámci

Prolog

celoevropské strategické kampaně (která si kladla za cíl totální zničení nacistického vojensko-průmyslového komplexu) zaměřovala čím dál častěji. Bombardování ovšem nebylo přesné, munice často dopadala na historické centrum Vídně s jeho paláci, muzei, katedrálou a zoologickou zahradou.

Když lipicány vyváděli z jejich krásně vyzdobených stájí s mramorovými žlaby a černými vstupními dveřmi do betonového krytu, speciálně vybudovaného pro podobné situace, jejich kopyta hlasitě klapala na dlažebních kamenech. Pevná svalnatá těla se přitom pohybovala klidně, ocasy vzhůru, jen při pohledu na hlavy zvířat bylo vidět, že jsou zvědavá a zároveň ve střehu.

Sirény nepřestávaly kvílet, když tu se přidaly dva nové znepokojivé zvuky. První pocházel ze střelby protiletadlových kanonů rozmístěných po celém městě, přičemž jak jejich granáty vybuchovaly mezi vysoko letícími bombardéry, na obloze se postupně objevovaly špinavě hnědé a černé obláčky. Pak se dostavil druhý, monumentální zvuk, čím dál hlasitější, mnohem silnější než burácení protiletadlových děl; to začalo 344 amerických strojů typu B-17 Flying Fortress a B-24 Liberator, jichž bylo plné nebe, uvolňovat ze svých trupů pumy.

Podhajsky i ostatní v krytu hleděli střídavě k šedivému betonovému stropu a na koně, kteří při těch hrozných zvucích vyplašeně stříhali svými malými ušima, přešlapávali, podupávali a odfrkávali z rozšířených nozder. Bomby vybuchovaly čím dál blíž, přičemž zvuk exploze se v momentě, kdy dopadly na zem, rozléhal jako ozvěna, nicméně lipicáni nepanikařili, nemlátili kolem sebe ani se nepokoušeli někam splašeně hnát. Ředitel však přesto doslova trpěl, když viděl, jak se ta úžasná zvířata, představující výsledek téměř pětisetletého pečlivého šlechtění a výcviku, stejně jako lidé hrbí strachy a ve zmatku sklánějí hlavy k podlaze, zatímco detonace byly hlasitější a hlasitější. Výbuchy nebraly konce a v důsledku akustických vln se otřásala země, takže ze stropu krytu padaly miniaturní úlomky, které se na šedobílé srsti

ZACHRAŇTE KONĚ!

hřebců téměř nedaly rozeznat. Ve chvíli, kdy se americké bombardéry dostaly nad Hofburg, vzali přítomní lidé koním hlavy do rukou a sami se sklonili k zemi, přičemž někteří se modlili, zatímco jiní kleli. Vzápětí začaly všude kolem školy padat pumy – při explozích na náměstí Michaelerplatz a v ulici Stallburggasse, doprovázených obrovskými otřesy, vážně poškodily bílé barokní fasády tamních vysokých domů, jinde pak strhávaly střešní tašky, nemluvě o přímých zásazích do nitra domů nebo obchodů.

V bílé aréně Zimní jezdecké školy, postavené na příkaz císaře Karla VI. v roce 1729, se při každé detonaci na všech třech podlažích strašlivě otřásla okna v zadních částech prostoru určeného pro sedící diváky, a pak se najednou vysypala, přičemž sklo padalo dolů na povrch manéže pokrytý pískem jako nějaká ledová tříšť. Mohutné křišťálové lustry nevyčíslitelné hodnoty, které visely ze stropu ve výšce osmnácti metrů, byly naštěstí podobného osudu ušetřeny, jelikož je z rozhodnutí Podhajského ještě před náletem odklidili do bezpečí. Veliký portrét císaře nad královskou lóží, jemuž vzdávaly hold celé generace jezdců tím, že zasalutovali jezdeckým bičíkem z březové větvičky, ovšem zkáze neunikl. Na stěně po něm zůstalo jen vybledlé místo. Tam, kde se dřív linula z ampliónů Straussova hudba a bílí i šediví hřebci při představeních nosili jezdce s nasazenými dvojrohými klobouky, v tomto unikátním světě přeživších starých časů se nyní ozývalo hučení letadlových motorů a kvílení sirén, o obrovském lomozu způsobeném výbuchy ani nemluvě.

Když plukovník Podhajsky opět vyšel ven z protiletického krytu, zůstal stát a jen hleděl na rozbité sklo pokrývající jízdní dráhu. Nevěřícně přitom kroutil hlavou, zároveň si však uvědomoval, že vlastně měli štěstí; šlo sice o dosud nejnebezpečnější nálet, vážnému poškození se však Španělská jezdecká škola vyhnula. Zatímco v nedalekých ulicích bojovali hasiči s požáry a zdravotníci odváželi raněné do nemocnic, v Hofburgu byli koně, stejně traumatizovaní jako jejich

Prolog

ošetřovatelé, odvedeni zpátky do stájí. Řediteli bylo nicméně jasné, že takovýmto způsobem to nemůže dál pokračovat. Měl za úkol zachovat Rakousku nejstarší jezdeckou školu na světě a otázkou jen zůstával nejvhodnější postup.

Podhajsky sledoval, jak se do záležitostí instituce čím dál víc vměšuje třetí říše. Ze speciálního hřebčince u zámku Piber ve Štýrsku nechala již před drahnou dobou odvézt chovné klisny rodící hřebce pro školu a podřídila je své armádě. V roce 1942 pak tato zvířata – naprosto nenahraditelná, protože v sobě nesla plemenný původ lipicánů, který se s každým hříbětem dál obnovoval – putovala do Hostouně v Československu, kam už ředitelův vliv nesahal. Ve Vídni tedy zůstali jen hřebci, ovšem Němci, kteří v roce 1938 Rakousko obsadili, dosud odmítali všechny naléhavé prosby plukovníka, aby se odvezli na venkov, dříve než dostane škola během jednoho z náletů nějaký vážný zásah. Místní nacisté by totiž považovali její evakuaci, coby jednoho z významných symbolů Rakouska, za projev defétismu. Až do května 1944 ostatně proudily na představení zimní jezdecké školy nebo dopolední nácíky davy Vídeňanů, jelikož jim poskytovaly jisté uvolnění a rozptýlení od stresu totální války.

Podhajsky se ovšem nenechal odradit a nakonec se mu podařilo nacisty přesvědčit, že přesun by měl logiku; nemohl samozřejmě nic podniknout pro záchranu honosných budov školy a stájí, ale tím nejdůležitějším byli koně, ti tvořili jakési rodinné stříbro celé instituce, bez nich by byl celý areál pouze jakýmsi muzeem připomínajícím vznešenější a ušlechtilější dobu. Škola prostě musela pryč, a stejně tak i zvířata, jejichž intenzivní výcvik mohl probíhat jinde, jen tak se dal zachránit odkaz starý téměř pět set let.

V reakci na nebezpečí plynoucí z leteckého bombardování přišel ředitel v jednu chvíli s určitým dočasným řešením, totiž přesunout všech šedesát pět lipicánů do dřevěných stájí v Lainzer Tiergarten v jihozápadním cípu Vídně, zalesněné chráněné oblasti rozkládající se na ploše

ZACHRAŇTE KONĚ!

šesti tisíc akrů, která dříve sloužila jako lovecký revír císařů. Tady mohli hřebci bez přerušování podstupovat svůj složitý trénink; podmínky sice nebyly ideální, ale pokud se v Hofburgu měla dál konat představení, výcvik prostě musel pokračovat. Poté však nálety nabraly na intenzitě, takže některé bomby dopadly také nedaleko tamních stájí, a tak se i toto místo stalo rizikovým.

Podhajsky dál tlačil na úřady, aby se koně organizovaně přesunuli na venkov, zároveň však začal podnikat tajné přípravy na nejhorší možnou situaci, kdyby škola musela opustit Vídeň bez cizí pomoci. Některé z lipicánů v této souvislosti dokonce už cvičně nechal zapřahat do postrojů a nechal je táhnout valníky s cennými věcmi a vybavením. Později smutně napsal, že „najednou zapomněli na všechny ty jemné taneční kroky piafy, sošnou nehybnost levády a radostné výskoky při courbette a capriole“, přesto však byl tehdy pevně rozhodnutý zajistit, aby ve chvíli, kdy nastane dotyčná chvíle a úřady konečně vyjdou vstříc jeho požadavkům, škola nebyla tak říkajíc přistižena v nedbalkách.

V prosinci roku 1944 bylo plukovníkovi hozeno záchranné lano, jelikož se naskytla možnost přemístit zvířata i jezdce na zámek v Horním Rakousku, konkrétně nedaleko Lince, který vlastnil hrabě Anton von Arco auf Valley. Tento člověk se „proslavil“ tím, že v únoru 1919 spáchal atentát, jehož obětí se stal první premiér Bavorska Kurt Eisner; o osm let později jej sice omilostnili a propustili z vězení, nicméně v předposledním roce války ho pro změnu gestapo drželo v „ochranné vazbě“ v koncentračním táboře, jelikož poznamenal, že by klidně vraždil znovu, což nacisté vzali jako ohrožení Hitlera.

Elegantní hraběnka Gabriele, žena dotyčného aristokrata, Podhajského po příjezdu provedla po zámku. Až po okraj ho sice tehdy zaplnili němečtí uprchlíci z východní Evropy, ale stále se nacházely v dobrém stavu, jak při inspekci zjistil.

Nový domov se tedy pro lipicány našel, úřady však nadále odmítaly povolit jejich evakuaci, i když z východu už se k rakouské metropoli

Prolog

blížila Rudá armáda. „Španělská jezdecká škola byla pro Vídeň symbolem a panovaly obavy, že pokud z města odejde, jen to jeho již tak neklidnému obyvatelstvu potvrdí beznadějnost situace,“ psal frustrovaný Podhajsky. Řediteli se nicméně díky řadě chytrých triků do února 1945 podařilo odvézt čtyřicet pět hřebců, takže ve Vídni jich zůstalo jen patnáct; pak došlo k obrovskému náletu a vrchní velitelství armády konečně ustoupilo – vydalo potřebné povolení umožňující přesun celé školy na zmíněný zámek.

I tak ale neměl plukovník ještě vyhráno, jelikož transfer musel posvětit nejvýše postavený nacist v metropoli. Bez jeho souhlasu by nikam nemohli ani koně, ani zaměstnanci, ani to, co zbylo z cenností, a Podhajsky byl tudíž nucen přednést svou žádost ještě jednou.

*

Osmatřicetiletý Baldur von Schirach působící ve funkci gauleitera neboli župního vedoucího se na první pohled jevil jako netypický nacist. Jeho otec sice pocházel z urozené německé rodiny, ale narodil se vlastně coby americký občan, protože jej zplodil člověk, který sloužil za občanské války v USA jako major v armádě unionistů (a coby člen čestné stráže se dokonce zúčastnil pohřbu prezidenta Abrahama Lincolna), nehledě k tomu, že za ženu si vzal členku mocné rodiny Norrisů z Filadelfie. Také gauleiterova matka byla Američanka, tentokrát z jiné zámožné filadelfské rodiny Tillonů, takže hned dva předkové nejvyššího nacistického představitele v Rakousku svého času podepsali Deklaraci nezávislosti Spojených států. Sám von Schirach se ovšem oženil s dcerou Heinricha Hoffmanna, Hitlerova osobního fotografa, a stal se vůdcem mládežnické organizace Hitlerjugend. Načež coby mladý důstojník vyrazil bojovat za třetí říši do Francie, kde získal vyznamenání za statečnost. V roce 1940 jej pak Vůdce jmenoval svým zástupcem ve Vídni a on oddaně plnil jeho antisemitskou politiku, jelikož nechal

poslat do táborů ve východní Evropě 65 000 židů žijících v rakouské metropoli. Tento akt označil za „příspěvek k evropské kultuře“.

Alois Podhajsky se s Schirachem sešel pátého března 1945 v jeho vile Pötzleinsdorf. Uvedli jej do nacistovy obrovské a bohatě vyzdobené kanceláře, kde tento nejmocnější muž v Rakousku seděl za velkým pracovním stolem, ale když ředitele uviděl, vstal, aby se s ním přivítal, načež plukovník mu pořadově zasalutoval. Gauleiter byl člověk střední postavy a tmavých vlasů rozdělených pěšinkou a učesaných dozadu. Podhajského překvapilo, že měl Schirach na sobě vojenskou uniformu, nikoliv obvyklý hnědozlatý oblek vysokého funkcionáře NSDAP, zřejmě tím však chtěl dát najevo svou spřízněnost s armádou, jelikož si uvědomoval, v jakém se nachází prekérním postavení, když se už Sověti blížili k městu.

„Je s lipicány vše v pořádku?“ zeptal se ředitele poté, co opět usedl za svůj starobylý stůl.

„Není, pane gauleitere, situace vyžaduje okamžitou evakuaci koní,“ odpověděl mu plukovník, aniž se zdržoval nějakým zdvořilostním úvodem. „V důsledku neustálého leteckého bombardování a blízkosti fronty je už udržení školy ve Vídni nemožné.“

Von Schirach se na moment odmlčel, takže nastalé ticho přerušoval jen hlasitý tikot velkých přenosných hodin na krbové rímse a praskání hořících polen. Pak si povzdechl a řekl spíše k sobě než k řediteli: „Musím zachovat rozvahu a vést v patrnosti, že odchod Španělské jezdecké školy z města by měl negativní dopad na jeho obyvatele, chápali by to coby potvrzení beznadějné situace, v níž se metropole nachází, a byli by ještě skleslejší.“ Nato opět přestal mluvit, nevypadalo to však, že od Podhajského, který stál před jeho stolem s frustrovaným výrazem ve tváři, čeká nějakou reakci.

Po chvíli nacista pokračoval: „To však není jediný důvod, proč v této záležitosti váhám, pane plukovníku – během jednoho či dvou dnů mohou být podniknuty jisté vojenské akce, které přinesou trvalé zlepšení

Prolog

vývoje událostí, takže bych neměl již tak velmi bolestně pokoušené občany ještě více znepokojovat.“ Ředitel netušil, co má von Schirach těmi „vojenskými akcemi“ na mysli, silně však pochyboval, zda je opravdu přesvědčen, že by mohly v dané fázi průběhu války něco výrazně změnit. Každopádně mu připomněl, že sám gauleiter už před Novým rokem napsal vrchnímu velení armády dopis, v němž zdůrazňoval, že držet koně v Hofburgu je šílenství, a že navrhoval, aby zůstali v Lainzer Tiergarten. Ale i zde to začalo být kvůli neustálým náletům nebezpečné, takže jak hřebci, tak zaměstnanci školy musí prostě Vídeň opustit, upozorňoval plukovník, který nechápal, proč chce Němec dál zvířata vystavovat hrozbě bombardování, když se přitom o Španělskou jezdeckou školu evidentně zajímá.

V tu chvíli v místnosti opět nastalo hluboké ticho, načež von Schirach vstal, sepal ruce za zády a poodešel k jednomu z širokých oken s hezkým výhledem na vzorně upravenou zahradu, v té době zasněženou. Pak se otočil, pozorně se na Podhajského zadíval a řekl: „Z tohoto úhlu pohledu máte samozřejmě pravdu, souhlasit však s evakuací pro mne není nikterak snadné, protože jsem vždy považoval vaši školu za neodmyslitelnou součást města, a pokud by lipicáni měli být odvezeni, o kus toho města přijdeme.“ Ředitel při těchto slovech z jeho tváře vyčetl, jak je rozpolcen, zároveň však viděl, že gauleiter dospěl k nějakému závěru, a měl pravdu, jelikož nacista vzápětí pokračoval: „Skutečností zůstává, že já ty koně mám až příliš moc rád, než abych je dál vystavoval nebezpečí, takže ano, přesuňte je do Horního Rakouska!“

Plukovníka takové sdělení samozřejmě naplnilo obrovským nadšením a byl rozhodnut se hned následujícího dne vydat na cestu. Věřil, že se mu hřebce podařilo zachránit, i když si zároveň uvědomoval, že už nějaký čas nic neslyšel o chovných klisnách, jejichž osud mu také celá léta ležel na srdci a které wehrmacht poslal do bývalého Československa. Během zpáteční cesty z von Schirachovy kanceláře do Hofburgu si znovu kladl otázku, co se asi stalo s těmi stovkami kobyl, protože

ZACHRAŇTE KONĚ!

pokud měla Španělská jezdecká škola opravdu přežít válku, bylo třeba zachovat obě její „zvířecí“ části a nakonec je i znovu dát dohromady. Zatímco vyhlížel z okna vozu jedoucího zasněženou Vídní do centra města, radost ze skutečnosti, že gauleitera nakonec přesvědčil, rychle zase zmizela a místo toho se jej začala zmocňovat hrozná panika z toho, že vývoj událostí je mimo jeho kontrolu. Z toho se mu sevřel žaludek a přepadla ho bolest hlavy.

Kapitola první

„VŽDY PŘIPRAVEN“

„Pokud by pro nás mělo být nutné bojovat proti Rusům, tak čím dříve, tím lépe.“

Generál George S. Patton

Oppenheim, Německo, 24. března 1945. Po pontonovém mostě přes širokou řeku se v rukavicích a s jezdeckým bičíkem vydal rázným krokem generál Patton, velitel Třetí americké armády, následovaný celou družinou štábních důstojníků, kteří mu sotva stačili. Poté most začal skřípat a vrzat, protože na něj opatrně najela armádní technika v podobě tanků Sherman, polopásových vozidel, nákladních aut a džípů, přičemž všechno to mířilo jedním směrem – na východ.

Oba břehy řeky byly silně zjizvené těžkou střelbou během nedávných bojů a z okolních domů zbyly jen dýmající obvodové zdi nebo hromady suti a dřeva. Řadoví vojáci přecházející přes most, zbraně přehozené přes rameno, neskrývali překvapení a vzrušení, když viděli dotyčného generála na vlastní oči; s obrovským zájmem hleděli na jeho helmu označenou třemi hvězdami, revolver s perleťovou rukojetí, který mu visel u pasu, a světle hnědé jezdecké kalhoty zastrčené do vysokých hnědých holínek.

Když došel do poloviny mostu, najednou se zastavil, přešel k zábradlí na jeho okraji a podíval se dolů do rychle tekoucí, hnědě zbarvené vody, načež si rozepnul poklopec a do řeky se vymočil. Jeho šokovaný

doprovod v tu chvíli „zmrzl“, ale za chvíli už jej opět následoval, zatímco generál se zase upravil a pokračoval v chůzi k protějšímu břehu; tam se sklónil, do každé ruky vzal hrst bláta a zakřičel: „To jsem já, Vilém Dobyvatel!“ Citoval tak ze slavného prohlášení normandského vévody ke svým stoupencům po bitvě u Hastingsu v roce 1066, který si právě tímto způsobem nabral kousek země a zvolal: „Vidíte, přemohl jsem Anglii oběma rukama!“

Překonání řeky bylo významným okamžikem nejen pro Pattona, ale pro západní spojence ve druhé světové válce všeobecně. On sám později toho odpoledne poslal generálovi Dwightu D. Eisenhowerovi, jejich vrchnímu veliteli, jednořádkovou zprávu následujícího znění: „Dnes jsem se vychcal do Rýna!“

Nejagresivnější velitel spojeneckých sil a jedna z jejich nejlepších armád dorazili do Německa a jen málokdo by je v jejich dalším postupu dokázal zastavit. Ani ne za měsíc obsadili její příslušníci obdivuhodný pás země v centrální části Hitlerova impéria, zajali 400 000 protivníkových vojáků a vypadalo to, že jsou připraveni zaútočit na Berlín. Pak ovšem generál Eisenhower nařídil Pattonovi obrátit se k jihu, což jej nesmírně rozzuřilo, jelikož si říkal, co může být důležitější než hlavní město třetí říše a doupě té nacistické bestie. Vrchní velitel mu ovšem vysvětlil, že se nepřítel chystá k poslednímu odporu mezi skalními útesy čnějícími do výše v Alpách, takže je třeba, aby spojenecké jednotky zamířily na jih, do Bavorska, Rakouska a českého pohraničí, a podobně hrůznému scénáři zabránili. K vybudování nějaké „alpské bašty“ jednoduše nesmělo dojít.

Patton, mezitím povýšený do hodnosti čtyřhvězdičkového generála, protestoval, ale změnit Eisenhowerovo rozhodnutí nemohl. Berlín měl být ponechán Sovětskému svazu. Byl z toho samozřejmě zděšený, protože komunismus vášnivě nenáviděl a pocítoval coby osobní újmu, že jej připravili o velké vítězství, musel se však podříditi rozkazu svého nadřízeného. Mohutná Třetí armáda se tudíž otočila o devadesát stupňů

a vydala jižním směrem. Její 2. mechanizovaná skupina vyslala své průzkumné eskadrony chránit Pattona na křídle, zatímco on postupoval dál vpřed a octl se i v západní části Československa, kde osvobodil řadu malých měst a vesnic. Protivník v některých místech sice pokračoval v kladení zuřivého odporu, zároveň se však nervózně otáčel přes rameno k východní frontě, která se už v té době nacházela před Prahou. Prostor mezi americkými a sovětskými liniemi se jednoduše každým dnem zmenšoval, a pokud by se zhroutila německá vojska bránící severovýchodní Československo, obsadili by Rusové nejen Berlín, ale i metropoli tohoto státu, a stejně tak i jeho zbytek až po linii, na níž se nacházela U. S. Army. Generálu Pattonovi by se přitom něco podobného moc nelíbilo, jelikož měl tajné přání, totiž vymočit se nejen do Rýna, ale i do Vltavy.

*

„Dejte mi deset let a Německo nepoznáte,“ prohlásil Adolf Hitler krátce poté, co se v lednu 1933 stal kancléřem země. Sedmadvacetiletý kapitán Ferdinand P. Sperl, který o zhruba dvanáct let později seděl v džípu americké armády a právě projížděl Norimberkem, dospěl k závěru, že měl führer pravdu. Toto středověké město, svého času jedno z nejznámějších měst v Evropě, bylo nyní pouhou dýmající ruinou; z jeho kdysi nádherného původního jádra s hrázděnými domy, připomínajícího pohádky bratří Grimmů, teď zbyly jen hromady suti, spálené trámy a strašidelně vyhlížející obvodové zdi.

Coby jakési duchovní centrum nacistů se Norimberk (jejž smutně proslavila předválečná shromáždění za světél pochodní) logicky „těšil obzvláštní přízni“ britských a amerických bombardérů, takže z něj opravdu téměř nic nezůstalo. Jedinou výjimkou byl stadion, kde se zmíněné manifestace organizované stranou NSDAP konaly. Ten ironií osudu zůstal nepoškozen. Norimberk, navždy zvěčněný ve filmu Triumf

vůle režisérky Leni Riefenstahlové, nyní mapa Německa zobrazovala jen jako hnědou skvrnu, protože devadesát procent jeho historického jádra, podobně jako v případě většiny měst „tisícileté říše“, zmizelo z povrchu zemského.

Džíp, v němž seděl Sperl, zastavil, jelikož dál už to nešlo – ulici před ním pokrývala vysoká vrstva suti a ohořelého dřeva. „Tímhle se nám nikdy nepodaří projet, pojďme to zkusit jinudy,“ řekl kapitán vojínovi, který řídil. Tomu se popojížděním a couváním podařilo za skřípání pneumatik po rozbitém skle i na úzkém prostoru otočit vůz o sto osmdesát stupňů. To samé vzápětí provedly i další džípy a nákladní auta jedoucí za nimi a krátký konvoj pomalu vyrazil Norimberkem na sever, jelikož jeho cílem byla americká frontová linie na hranici s Československem.

I když měl kapitán Sperl na sobě šedozenou uniformu americké armády, nešlo o Američana, nýbrž o člověka narozeného v Německu. Armáda si uvědomila, že pro své operace v zahraničí potřebuje jazykové odborníky, a kdo mohl být lepší než lidé pocházející ze zemí, proti nimž bojovala? Z tohoto důvodu povolala nebo nechala dobrovolně vstoupit do svého Kontrašpionážního sboru (CIC) přes 15 000 mladých mužů a vycvičila je ve zpravodajské činnosti a vyslýchání zajatců na vojenské základně Camp Ritchie ve státě Maryland, proto se jim také říkalo „mládenci z Ritchie“. Více jak 2 000 z nich přitom byli němečtí a rakouští židé, kteří uprchli před nacisty do Spojených států.

Sperl patřil k těmto „mláďencům“. Narodil se v roce 1918 do hoteliérské rodiny ve švýcarském Bernu a v roce 1939 odjel v rámci výměnné stáže studovat na Cornellovu univerzitu v USA. O dva roky později vstoupil do americké armády, a protože ovládal němčinu, rozhodli jeho nadřízení, že se bude věnovat zpravodajské činnosti. Později se mu dostalo ještě i dalšího speciálního výcviku v Anglii, konkrétně v Centru kombinovaných služeb podrobných výslechů (CSDIC) britské armády, výzvědném útvaru, který se zabýval získáváním informací od zajatých vojáků protivníka. V létě roku 1944 se pak Sperl vylodil s podobnou

jednotkou armády Spojených států nesoucí název Výsledky válečných zajatců (IPW) 10 v Normandii. Na tomto místě je třeba připomenout, že každá americká divize měla svou zpravodajskou sekci (označovanou jako G-2), která zahrnovala tři týmy – tlumočnicků, vyšetřovatelů válečných zajatců a osob věnujících se leteckému snímkování.

Útvar IPW 10 byl pověřen misí schválenou samotným generálem Eisenhowerem, vrchním velitelem spojeneckých sil – dostal rozkaz postoupit až k české hranici, kde si vybudovala svůj hlavní štáb 2. mechanizovaná skupina. Příslušníky IPW měly americké bojové jednotky, postupující pomalu ale jistě jižním Německem, za sebou v týlu již několik týdnů. Kapitán Sperl a jeho muži, všichni ovládající příslušný jazyk na výbornou, hledali válečné zajatce, kteří by při dotazování mohli být zdrojem zajímavých informací, především však pátrali po vysoce postavených nacistech vydávajících se za někoho jiného. Už jistý čas se totiž vynořovaly zprávy, že mnozí významní představitelé NSDAP a důstojníci SS vystupují jako obyčejní němečtí vojáci, aby je Spojenci, rychle obsazující poslední enklávy dosud držené hitlerovci, neodhalili. Pozornost se upírala zejména na členy SS, kteří veleli v koncentračních táborech, a příslušníky polního četnictva této organizace, ale i na agenty gestapa, pracovníky tajných služeb Abwehr a SD, funkcionáře nacistické strany a samozřejmě také „velké ryby“, tedy osoby pohybující se v bezprostředním okolí samotného Hitlera. Zároveň se IPW 10 pídila i po tajných dokumentech a spisech, s nimiž by Spojenci mohli pracovat po skončení války.

Kdykoliv Sperl se svým týmem dorazil k nějaké americké jednotce, jejíž lidé zajali německé vojáky, hned se těch, kteří vypadali, že by se od nich mohl leccos dozvědět, začal na všechno možné vyptávat, a ty, co se chovali podezřele, naopak vyslýchat. Každého, na kom měl obzvláštní zájem, poté nechal odeslat k podrobnějšímu, často i nevybíravému „pohovoru“ do bavorského Augsburgu, kde měla speciální útvar zabývající se touto činností americká Sedmá armáda. Šlo přitom

o nadlidský úkol, vzalo-li se v úvahu, kolik osob Spojenci zatýkali – jen v sektoru, kde působila zmíněná armáda, se jejím příslušníkům vzdávalo minimálně tisíc lidí *denně*, což samozřejmě hledaným nacistickým předákům a funkcionářům, ale i vědcům, poskytovalo mnoho příležitostí, jak opustit rychle se potápějící loď zvanou třetí říše.

Když kapitán se svými muži mířil na severovýchod k Norimberku, cestou zastavili u jednoho armádního zásobovacího střediska pro benzin a dozvěděli se několik doslova ohromujících zpráv. Za prvé se u řeky Labe setkali američtí a sovětsí vojáci, což znamenalo, že Německo teď bylo rozdělené na dvě části, za druhé komunističtí partyzáni zastřelili poblíž jezera Como italského diktátora Benita Mussoliniho i s jeho milenkou, a za třetí se Rudá armáda už probíjela na předměstí Berlína. Sperl a jeho lidé na základě těchto zpráv dospěli k závěru, že válka bude trvat maximálně pouhých několik týdnů.

Když pak dorazili do Norimberku a viděli tu zkázu, definitivně se utvrdili v tom, že Německo válku prohrálo. Silně poškozené nálety přitom nebylo jen toto město, ale prakticky každé, ať už větší, nebo menší, kterým jednotka IPW 10 projížděla, použít se například nedal téměř žádný významnější most – buď jej zničily spojenecké bombardéry, aby zabránily protivníkovi v útěku, nebo naopak Němci, aby zastavili postup nepřítele. Na silnicích mezi zdevastovanými městy se mezitím pohybovala spousta zoufalých uprchlíků, přičemž všichni se plahočili pouze jedním směrem, totiž na západ; tito lidé neusilovali o nic jiného než se co nejvíc vzdálit brutální Rudé armádě, která se jak parní válec blížila od východu a za sebou zanechávala lidské utrpení. Válka nicméně ještě neskončila, takže Sperl opět nasedl do svého džípu a konvoj vyrazil do Československa. Podle nejnovějších zpráv se právě tam – konkrétně v jakémsi městě zvaném Aš – dostaly do prudkého boje předsunuté části 2. mechanizované skupiny.

Malý americký tank M24 Chaffee se pomalu plazil úzkou středověkou ulicí nevelké Aše, ležící kousek od hranice mezi Československem a Američany okupovaným Bavorskem. Pásky tanku drtily střepy skla, které z oken vyrazila dělostřelecká palba, zatímco příslušníci jednoho z družstev čety C 42. průzkumné eskadrony 2. mechanizované skupiny, seskočili z obrněných vozidel a drželi se zdí domů. Z řady oken se už před nějakým časem utrhly okenice a válely se na ulicích nebo zůstávaly viset v nejpodivnějších úhlech na fasádách budov z kamene a dřeva. Ze dveří i oken sem tam stoupal černý dým a na některých střechách bylo vidět, že dostaly zásah kanonem, protože jim chyběly tašky a zůstaly na nich jen zkroucené pahýly rozlámaných dřevěných krovů. Na ulicích se nepohybovali žádní civilisté, ti se za řevu obrněných vozidel přicházejícího zvenku v hrůze choulili ve sklepech svých chvějících se domů, jen na fasádách do ulice ještě tu a tam zůstaly viset nacistické plakáty vyzývající obyvatele k hrdinnému odporu vůči nenáviděnému nepříteli.

Vojáci, napůl předklonění, pušky a samopaly připravené k okamžité střelbě, se pohybovali převážně beze slov, komunikovali pouze rukama; hrobové mlčení přerušovaly jen jejich kroky a občasné zaklení, to když jeden z nich stoupl na kus dřeva nebo cihlu. Uniformy měli tito mladí muži špinavé, plné skvrn, na řemíncích se jim jako nějaké zelené ananasy houpaly granáty, a na tvářích umazaných od kouře a prachu bylo vidět, jak jsou maximálně soustředění. Šlo totiž téměř ve všech případech o zocelené bojovníky, kteří procházeli ohněm válečných střetů už od léta předchozího roku, kdy se vylodili v Normandii, takže nic neponechávali náhodě – nikdo nechtěl být tím posledním, koho protivník na evropské půdě zastřelí.

Nedaleko ležel u silnice převrácený německý motocykl s přívěsným vozíkem – „sajdkárou“; zadní pneumatiku měl rozcupovanou na kusy a téměř odtrženou od ráfku kola a z proražené palivové nádrže vytékala na vozovku čím dál větší kaluž benzínu. Všichni tři vojáci, kteří

na motocyklu jeli, byli skrz naskrz provrtaní zničující palbou z čtyřhlavňového protiletadlového kanonu, upevněného na zádi polopásového vozidla, jemuž Američané vymysleli drsnou přezdívku „sekáček na maso“. Dva z nich, doširoka rozpláclí na silnici, tváří dolů, už zemřeli; těla měli strašlivě znetvořená drobnými dávkami z kulometu, jednomu dokonce téměř oddělily hlavu. Třetí člověk ležel napůl v bezvědomí v kaluži vlastní lepkavé krve a naříkal, zatímco se mu věnoval americký zdravotník s červeným křížem v bílém kruhu výrazně namalovaném na všech čtyřech stranách helmy. V každém městě, které příslušníci spojeneckých sil obsadili (ve Francii, v Německu a nyní i v Československu) přitom viděli a slyšeli to samé a podobné situace v drtivé většině případů označovali výrazem „zpraknep“, tedy „zprasení k nepoznání“. Šlo více méně o to jediné, čím ještě při postupu Bavorskem přerušovali své mlčení.

Již zmíněná 42. obrněná průzkumná mechanizovaná eskadrona sestávala ze 755 členů a společně s 2. eskadronou, sesterskou jednotkou, tvořila dohromady 2. mechanizovanou skupinu. Její příslušníci plnili roli očí a uší XII. sboru, jednoho ze dvou, které tvořily Třetí armádu generála Pattona, a pohybovali se při každém novém útoku v předních řadách. Poté, co se obě eskadrony dotyčné skupiny devatenáctého července 1944 vylodily v Normandii a probily nejen Francií, ale i Ardenami plnými zkrvaveného sněhu, vstoupily do Německa, kde překročily Rýn, prošly Bavorskem a nakonec dosáhly západních hranic Československa. Za úkol měly postupovat před pomalejšími pěšími divizemi a vyhledávat vybrané Němce, přičemž s těmi pak někdy musely i samy, než dorazila pomoc, bojovat. Během devíti měsíců svého postupu od Atlantiku po Aš zažívali mladí vojáci z 2. mechanizované skupiny ohromný stres z neustálého zabíjení a cesta, kterou prošli, se doslova hemžila hroby jejich spolubojovníků a kamarádů. Útok na Aš lze přitom označit za první pokus Američanů dobýt nějaké významnější město na území Němci okupovaného Československa.

Historie 2. mechanizované skupiny byla podle amerických měřítek velmi dlouhá, jelikož u jejího zrodu stály dva pluky lehkých dragounů, které vznikly v prvním desetiletí devatenáctého století. Žádný příslušník této jednotky tudíž neskrýval, že je na její minulost a bojové úspěchy hrdý, a stejně jako jeho předchůdci vyvíjel maximální snahu, aby ke slávě skupiny také nějak přispěl.

První dragounské pluky se plně zapojily do bojů během války proti Británii v roce 1812. O dva roky později došlo k jejich spojení, ale v roce 1815, kdy napoleonské války skončily, byla nově vytvořená jednotka rozpuštěna. V květnu 1836 tehdejší americký prezident Andrew Jackson útvar zase obnovil, a to pod názvem Druhý dragounský pluk. Jeho příslušníci se pak po většinu devatenáctého století účastnili tažení proti Indiánům, které jako by nemělo konce a pustošilo západ Spojených států, protože země se snažila zatlačit domorodé Američany do rezervací a přivlastnit si jejich kmenovou půdu, aby se na ní mohli usadit její obyvatelé a hospodařit na ní. Poprvé se pluk, tentokrát už jezdecký, účastnil bojů ve třicátých letech na Floridě proti indiánskému kmeni Seminolů; pak ztratil muže během hrůzné bitvy ve státě Wyoming v roce 1866 a nasazen byl také do bitev u Powder River a Rosebud Creek o deset let později, jen krátce předtím, než utrpěl drtivou porážku u Little Bighornu George Armstrong Custer a jeho Sedmá kavalérie. V roce 1898 bojovali příslušníci pluku pro změnu po boku útvaru zvaného Rough Riders (jemuž velel pozdější prezident USA Theodor Roosevelt) na Kubě proti Španělům o kopec San Juan, a o dvacet let později je generál „Black Jack“ Pershing poslal proti Němcům během ofenzívy ve Francii při druhé bitvě na řece Marne. Tehdy se mimochodem tato jednotka naposledy zúčastnila nějakého ozbrojeného střetu v sedlech koní.

Motto pluku znělo příznačně „Toujours Prêt“, tedy „Vždy připraven“, a za druhé světové války získali vojáci bojující v Evropě v řadách tohoto předsunutého průzkumného útvaru za svou až nadpřirozenou

schopnost opakovaně pronikat do německého týlu a opět se vrátit hrdě označení „Pattonovi duchové“.

Koncem třicátých let dvacátého století, kdy proběhla mechanizace armády USA, se jednotky podobné Druhému dragounskému pluku, tedy používající koně, buďto přeměnily na nové pancéřované divize moderní polní armády, nebo na průzkumníky pohybující se na vozidlech. V prosinci 1943 se pluk stal Jízdni skupinou, tedy jedním z celé řady lehce vyzbrojených mobilních průzkumných útvarů, které na moderním bojišti plnily stejnou roli jako dříve kavaleristé na koních – jeho příslušníci postupovali vpřed jako první a vyhledávali protivníka, jehož pak často agresivními útoky udržovali na místě, než dorazili kolegové z pancéřovaných a pěších jednotek a nepřítel definitivně zlikvidovali. Skupina byla vysoce mechanizovaná, dokonce do takové míry, jaká v armádách většiny ostatních zemí neexistovala. Odráželo to ohromnou sílu amerického průmyslu a zabezpečovalo, že během postupu Evropou šli její členové jen málokdy pěšky, i když se tím pravda vystavovali mnoha rizikům; toto nebezpečí hrozilo ostatně i ve chvíli, kdy Pattonovy jednotky vstoupily do Československa, jak brzy zjistila 42. eskadrona.

„Kontakt na levé straně!“ zařval major Robert Andrews, takzvaný S-3 neboli operační důstojník eskadrony, který stál na zadní plošině čelního tanku Chaffee za velkým kulometem Browning ráže .50 a útok na Aš osobně řídil. Z průchodu mezi dvěma starými, ale poctivě postavenými domy v tu chvíli nečekaně vyšli tři němečtí vojáci, pušky ledabyle přehozené přes pravá ramena, a vypadali překvapení, že se k nim pomalu blíží tank.

Vedle tanku, na němž jel Andrews, šel mladý nadporučík Bob McCaleb, zástupce velitele čtyř C 42. eskadrony. Ten poté, co major upozornil na přítomnost Němců, vytáhl pistoli značky Colt ráže .45, zamával na ně a zakřičel: „Kommen sie hier!“ Vojáci se ovšem mezitím vzpamatovávali z prvotního šoku, a místo aby dali ruce vzhůru na znamení, že se vzdávají, vyrazili zpátky k uličce mezi oběma vysokými cihlovými

domy a přitom si sundávali své pušky Mauser. Neutíkali však dostatečně rychle – major Andrews na ně stačil kulometem zamířit a pokropit je dlouhou a mohutnou dávkou, takže dva upadli na zem. Třetí se jen tak tak stačil vrátit do uličky, když na oba zraněné vojáky střelec tanku vypálil vysoce výbušný náboj ráže 75 mm, který je doslova roztrhal a části jejich těl v jakémsi finále plném krve rozhodil po vozovce.

Američany ovšem něco takového vůbec nerozhodilo, i když některé kusy visely i z nedaleké pouliční svítilny – jen málokdo z nich se po měsících bojů nestal vůči podobně hrůzným pohledům imunní. Většina z nich sice ještě nedávno byla v teenagersském věku, ale ve tvářích už tito mladí muži měli výraz veteránů. Ačkoliv zažili v uplynulých měsících velmi těžké boje, v poslední době si každý začínal všimnout určité změny v chování protivníka – stále víc příslušníků pravidelné německé armády kladlo stále menší odpor, až se nakonec vzdali. Kromě toho nedostávali dost jídla, takže na jejich hubené postavy, oblečené navíc do obnošených a ošuntělých uniforem, byl často žalostný pohled. V mnoha případech, tedy s výjimkou členů SS, šlo v této chvíli již jen o „to, co ještě zbylo“, jinými slovy vystrašené, napůl vycvičené mladíčky nebo naopak muže ve středním věku, které nacisté povolali do jednotek narychlo daných dohromady s úkolem odvrátit už nevyhnutelnou porážku.

Ačkoliv Američanů bylo podél hranice s Československem mnohem víc než Němců, bojový duch některých nepřítelových formací zůstával znepokojivě silný. Ofenzivní činnost protivníka už sice nyní v podstatě nepřicházela v úvahu, jelikož mu chyběly tanky a doslova kriticky se mu nedostávalo paliva, nicméně jisté útvary wehrmachtu dokázaly i nadále udržovat ve svých rukou opěrné body a silniční zátarasy. Dalo se tudíž čekat, že by nepřítel mohl ještě Spojencům, kteří už vstoupili do západních částí zmíněné středoevropské země, uštědřit řadu nemilých překvapení. Obzvláště velké problémy přitom měla druhá strana s obsazováním malých měst a vesnic, jelikož její obrněná vozidla se jen

obtížně dostávala do úzkých středověkých uliček, nemluvě o náměstích s vysokými domy a kostely, tedy ideálními palebnými hnízdy.

Tank, na němž seděl major Andrews, se trhaně a se skřípavým zvukem rozjel kupředu, zatímco řadoví vojáci se tiskli k domům po obou stranách ulice. Zatímco tito muži plní neklidu míjeli vchody a okna, mnozí se – ve snaze představovat co nejmenší cíl – ještě víc přikrčili, připraveni čelit všem protivníkovým vojákům, kteří ještě ve městě zůstali. Náhle se nad jejich hlavami skutečně ozvaly dávky z kulometu a ve zdi zanechaly řádku děr jak podle pravítka; nebylo pochyb, že šlo o „cirkulárku“, jak Američané přezdívali německé zbrani MG 42 kvůli její ohromné rychlosti palby.

Kulky bušily do horních pater okolních budov nebo se odrážely od povrchu vozovky a z dlažebních kostek vyhazovaly do vzduchu oblaka prachu, takže muži raději zalehli nebo se vmáčkli do úzkých vchodů. Andrews popadl dalekohled, který nosil na krku, přiložil jej k očím a viděl, že z jednoho relativně nedalekého místa po levé straně vycházejí obláčky dýmu, pokusil se tedy na tento nový cíl zamířit, když vtom došlo k oslepujícímu záblesku, načež se ulice zaplnila kouřem a létajícími troskami.

Majora tlaková vlna shodila z tanku, takže tvrdě přistál na dlažbě, kde zůstal omráčený a s vyraženým dechem ležet, zatímco všude kolem něj se kupily padající sutiny. Na zemi se ocitlo i několik dalších Američanů, buď zraněných, nebo v šoku z ohromného výbuchu. Andrews se otočil na záda, ale moc toho přes hustý dým a oblaka prachu v nastalém zmatku neviděl, navíc mu exploze dočasně oslabil sluch; rozpoznal ale, že na zemi je i kapitán Harris, velící důstojník čety C. Ten si špinavýma rukama svíral nohu a prsty mu protékala červená krev. V návalu agónie se mu také ohrnuly rty, takže vycenil zuby.

Poručík McCaleb, který se krčil v jednom ze vchodů nedaleko a něco vykřikoval, měl uniformu roztrhanou na pravidelné proužky, jako by mu po ní přejelo nějaké zvíře svými drápy, kůže pod ní však zůstala